

door KRETSCHMER aan het licht is gebracht. KRISCH verwaarloost de principieele waarde van het affect met de enorme beteekenis van emoties voor het ontstaan van lichamelijke symptomen of bewustzijnsstoornissen en dringt alzoo niet door in de fijnere psychophysische structuur van het hysterische leven.

L. VAN DER HORST.

G. PAPACOSTAS en J. GATÉ, *Les associations microbiennes. Leurs applications thérapeutiques.* Encyclopédie scientifique. GASTON DOIN et Cie. Paris, 1928. 438 bldz. Prijs frs. 20.

De schrijvers van dit boek hebben een aantal onderzoeken verricht om na te gaan, welken invloed verschillende microorganismen op elkander uitoefenen, zoowel in vitro als ook wanneer zij te zamen bij dieren worden ingebracht. Zij hebben vooral hun studie gericht op verschillende bacteriën, die bij diphtherie worden aangetroffen. Zoo is o. a. bij hun proeven gebleken, dat de pneumobacil van FRIEDLÄNDER een remmende werking op den diphtheriebacil uitoefent, zoowel op den groei als op de toxineproductie. Ook viel het hun op, dat eenige gevallen van diphtherie, waarbij deze combinatie van microorganismen werd aangetroffen, een zeer licht beloop hadden. Deze waarnemingen zijn voor hen aanleiding geweest, den pneumobacil voor therapeutische doeleinden aan te wenden bij diphtheriebacillendragers. Schade werd van het inbrengen van den pneumobacil niet ondervonden en de diphtheriebacillen verdwenen in deze gevallen zeer snel. De schrijvers verwachten dan ook voor de toekomst veel van deze bacteriotherapie. Zij erkennen echter zelf, dat onderzoeken bij proefdieren en in vitro geen enkele zekerheid geven omtrent verhoudingen bij den mensch. Een invloed van staphylococcen op diphtheriebacillen hebben zij niet kunnen aantoonen, evenmin van micrococcus tetragenus. Streptococcen daarentegen bevorderden bij hun proeven de toxineproductie duidelijk.

De samenvatting van deze onderzoeken beslaat echter maar een zeer klein deel van het boek. De schrijvers hebben toch in de literatuur zoo veel mogelijk opgaven verzameld over den invloed van verschillende microben op elkaar. Zij hebben onderscheid gemaakt tusschen waarnemingen in vitro en in vivo en komen tot de volgende indeeling: 1. associatie van microben in vitro: *a. stimulatie*, bij bevorderende, *b. antibiose* bij remmende werking; 2. associatie van microben in vivo: *c. synergie*, bij versterkende, *d. antagonisme* bij verzwakkende werking. Een groot aantal waarnemingen over verschillende microorganismen wordt dan in elk dezer vier groepen in chronologische volgorde vermeld met opgave van de oorspronkelijke literatuur.

Tot slot volgt een opsomming van de pogingen, welke gedaan zijn om op grond van experimenten tot een bacteriotherapie te geraken. Daar echter de mensch in vatbaarheid sterk van proefdieren verschilt, blijft voorzichtigheid geraden. Wie echter in deze vraagstukken belang stelt, vindt in dit boek een uitvoerige gids.

A. CHARLOTTE RUYS.